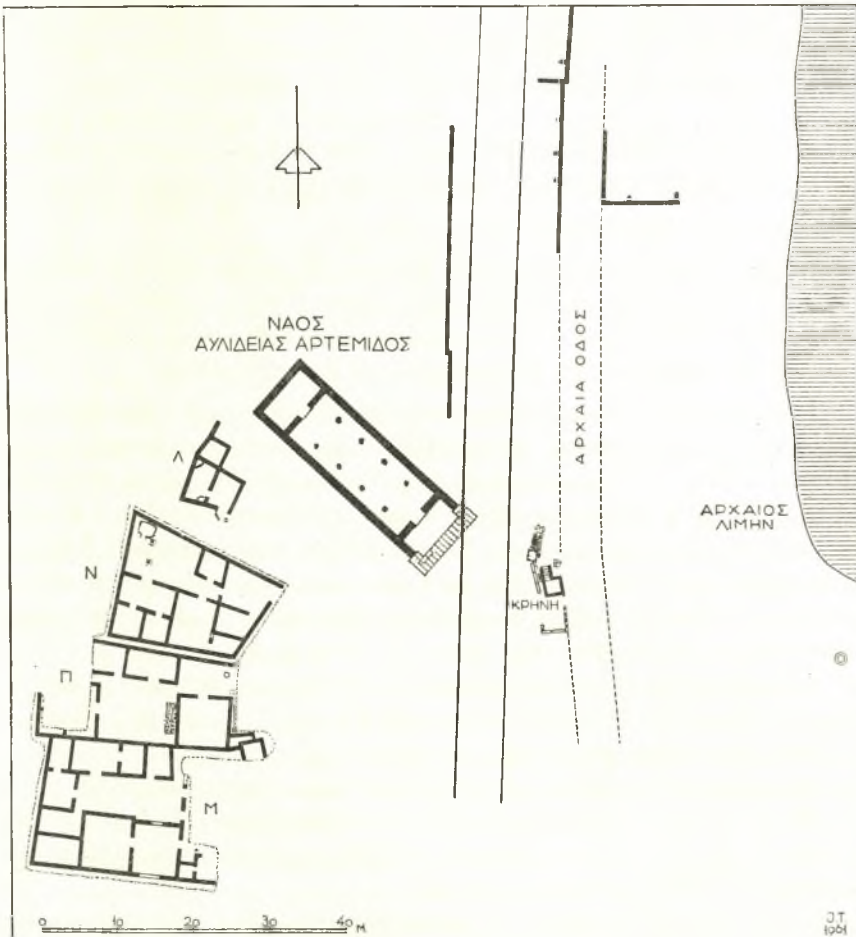

7. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΑΥΛΙΔΟΣ

Αι ἐφετιναι εἰς τὴν Αὐλίδα ἀνασκαφαὶ περιορίσθησαν, ἕνεκα καὶ τοῦ ἀνεπαρκοῦς τῆς πιστώσεως, εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῆς μεταξύ τῆς νοτίας πλευρᾶς

Εἰκ. 1. Κάτοπις τῆς ἐν Αὐλίδι ἐξερευνηθείσης περιοχῆς μετὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, τῶν πρὸς Ν. αὐτοῦ κτηρίων καὶ τῆς Ἱερᾶς Κρήνης.

τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ κτηρίου N περιοχῆς (σχεδ. εἰκ. 1), ὀλοκληρωθείσης σχεδὸν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τῆς πρὸς τὴν πλευρὰν ταύτην ἐρεύνης.

Ἐδῶ καὶ ἀκριβῶς μεταξὺ τῆς νοτιοδυτικῆς γωνίας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βορειοδυτικῆς τοῦ κτηρίου Ν ἀπεκαλύψαμεν ἄλλο, μικρότερον τῶν προηγουμένων, κτήριον, τὸ ὁποῖον ὠνομάσαμεν Λ.

Ἡ κάτοψις τοῦ νέου αὐτοῦ κτηρίου, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν δωματίων, μᾶς δίδει περίπου τὸ σχῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ γράμματος Γ μὲ τὸ ἐν σκέλος ἐστραμμένον πρὸς Βορρᾶν, τὸ δὲ ἄλλο πρὸς Ἀνατολάς.

Ἡ εἴσοδος αὐτοῦ, πλάτους 1.60 μ., εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νοτίας πλευρᾶς του, ἐκεῖ δέ, ὡς κατώφλιον, φαίνεται, τῆς θύρας, ἐκρησιμοποιήθη μαρμαρίνη ἐπιτύμβιος ἐνεπίγραφος στήλη διαστάσεων : ὕψους 1 μ., πλάτους 0.29 μ. καὶ πάχους 0.20 μ., ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγιγνώσκεται ἡ ἀρχὴ τοῦ ὀνόματος καὶ πιθανὸν καὶ τὸ τέλος ΚΑ ..... Η. Ὑψος γραμμάτων: 0.035 μ.

Εἰς ἀπόστασιν 0.60 μ. πρὸς Ἀνατολάς τοῦ κατωφλίου εὐρέθη τετράγωνος βάσις κίονος (;), διαστάσεων 0.48 × 0.48 μ.

Καὶ τὸ κτήριον Λ, ὡς καὶ τὰ πρὸς Νότον αὐτοῦ παλαιότερον ἀνασκαφέντα, φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους, ὅπως δεικνύουν ὄχι μόνον ἡ τοιχοδομία του ἀλλὰ καὶ ἡ ἐντὸς αὐτοῦ ἀνεύρεσις ἐφθαρμένου χαλκιδικοῦ νομίσματος τοῦ τέλους τοῦ 3ου ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνος.

Τὸ πρῶτον ἀπ' Ἀνατολῶν δωμάτιον, ὅπου ἡ εἴσοδος τοῦ κτηρίου, ἐσωτερικῶν διαστάσεων: ἀνατολικῆς πλευρᾶς 4.30 μ., βορείου 3.40 μ., δυτικῆς 4.35 μ. καὶ νοτίας 2.83 μ., συγκοινωνεῖ μὲ τὸ πρὸς Δυσμᾶς αὐτοῦ δωμάτιον δι' εἰσόδου πλάτους 0.83 μ. Τοῦ δευτέρου αὐτοῦ δωματίου αἱ διαστάσεις εἶναι : βορείου πλευρᾶς 2.92 μ., νοτίας 2.55 μ., δυτικῆς 5.15 μ. καὶ ἀνατολικῆς 4.56 μ., δύο δὲ γωνίαί αὐτοῦ, ἡ βορειοδυτικὴ καὶ ἡ νοτιοανατολική, κλείονται διὰ καμπύλων τοιχαρίων, καθ' ὃν τρόπον συνητήσαμεν ἤδη καὶ κατὰ τὰς προηγουμένας ἀνασκαφάς μας εἰς δωμάτια τῶν γειτονικῶν κτηρίων Μ, Π καὶ Ν.

Τοῦ τρίτου τέλους δωματίου, τοῦ πρὸς Βορρᾶν, δὲν κατωρθώσαμεν νὰ καθορίσωμεν τὴν θέσιν τῆς εἰσόδου. Ὁ τοῖχος τῆς βορείου αὐτοῦ πλευρᾶς, διαφέρων τῶν ὑπολοίπων τοίχων τοῦ κτηρίου ἐκτισμένων δι' ἀργῶν λίθων καὶ πηλοῦ, εἶναι πολυγωνικὸς ὁμοιάζων κατὰ τὴν τοιχοδομίαν πρὸς τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ. Κατὰ τὸ δυτικὸν αὐτοῦ ἄκρον κάμπτεται πρὸς Βορρᾶν εἰς ὀρθὴν γωνίαν καὶ ἀνήκει προφανῶς εἰς παλαιότερον οἰκοδόμημα, σύγχρονον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ ὀλίγον νεώτερον τοῦ ναοῦ.

Αἱ ἐσωτερικαὶ διαστάσεις τοῦ τρίτου δωματίου εἶναι : βορείου πλευρᾶς 2.53 μ., δυτικῆς 2.73 μ., νοτίας 3.05 μ. καὶ ἀνατολικῆς 2.60 μ.

Τὸ οἰκοδόμημα Λ ἦτο ἐστεγασμένον, ὅπως φανερώνει τὸ πλῆθος τῶν κεραμικῶν στέγης τὸ εὐρεθὲν ἐντὸς τῶν τριῶν αὐτοῦ διαμερισμάτων. Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο, ὅπως καὶ τὰ παλαιότερον ἀνασκαφέντα Π καὶ Ν, ἐργαστήριον κεραμεικῆς. Τοῦτο συνάγομεν ἐκ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρεθέντων ὑπολειμμάτων πηλοῦ.

Μεταξὺ τῶν εὐρημάτων συγκαταλέγονται χαλκᾶ νομίσματα, ὄστρακα πηλίνων ἀγγείων, θραύσματα ὑάλινα καὶ μολύβδινον ποτήριον, παρὰ δὲ τὴν μαρμαρίνην ἐνεπίγραφον στήλην, τὴν πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ κτηρίου κειμένην, εὐρέθη καὶ χαλκῆ αἰχμὴ βέλους.

Εἰς τὸν πρὸς Ἀνατολάς τοῦ κτηρίου Λ χώρον οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν εὐρέθη πλὴν ἐλαχίστων ὑπολειμμάτων τοίχου καὶ λιθοστρώτου—διὰ μικρῶν λιθαρῶν—δαπέδου, πιθανὸν τμήματος λιθοστρώτου ὁδοῦ, παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νοτίας πλευρᾶς τοῦ ναοῦ. Ἀσαφῆ ἴχνη τοίχου εὐρέθησαν ἐπίσης πρὸ τοῦ νοτίου ἄκρου τοῦ προστώου. Ἐδῶ ὅμως ἀνεύρομεν καὶ ὀλίγα ὄστρακα γεωμετρικῆς ἐποχῆς.

Συγχρόνως μὲ τὴν ἀνασκαφὴν τοῦ κτηρίου Λ ἠρευνήθη καὶ τὸ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κτηρίου Π κατὰ τὰς περυσινὰς ἀνασκαφὰς ἀποκαλυφθὲν καὶ ἐν μέρει ἀνασκαφὴν φρέαρ.

Ἡ ἐπίχωσις τοῦ φρέατος δὲν ἦτο μεγάλη, διότι τὸ ὄλον βάθος του εἶναι 5.20 μ., περιεῖχε δὲ θραύσματα ὀξυπυθμένων ἀμφορέων, στάμνων, ἀτρακτοειδῶν ληκυθίων, μεγαρικῶν σκύφων, ὁστᾶ ζῶων καθὼς καὶ ἀρκετὰ τεμάχια ξύλων.

Τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος, καίτοι τοῦτο εὐρίσκεται ἔχι μακρὰν τοῦ λιμένος Μικροῦ Βαθέος, εἶναι, καθὼς καὶ τὸ τῆς Ἱερᾶς Κρήνης, πόσιμον, ἐξ αὐτοῦ δὲ θὰ ὑδρεύοντο οἱ ἐργάται τοῦ ἀρχαίου ἐργαστηρίου, ὅπως μετὰ τὸν καθαρισμὸν του ὑδρεύοντο καὶ οἱ ἐργάται τῆς σημερινῆς ἀνασκαφῆς.

Νὰ εἶναι ἄρᾳ γε τὸ φρέαρ τοῦτο ἐν τῶν περιφήμων « Ἀγαμεμνονείων φρεάτων », τὰ ὅποια κατὰ τὴν παράδοσιν ἀνώρυξεν ὁ βασιλεὺς τῶν Μυκηνηῶν εἰς τὴν Αὐλίδα πέριξ τοῦ στρατοπέδου του, διὰ νὰ μὴ ἀνιᾶ καὶ συγχρόνως νὰ δίδῃ εἰς τοὺς ἄνδρας του κάποιαν ἀπασχόλησιν, καθ' ὃν χρόνον ἀπρακτοὶ ἀνέμενον τὸν οὐρίον ἄνεμον¹;

Τέλος ἐντὸς τοῦ κτηρίου Π κατὰ τὰς γενομένας ἐργασίας καθαρισμοῦ τοῦ κεντρικοῦ αὐτοῦ χώρου, ὅπου ἡ λιθόστρωτος τράπεζα (βλ. Ἔργον τῆς Α.Ε. 1960, σ. 51), εὐρέθη πηλίνη μήτρα ἀνδρικῆς πωγωνοφόρου μορφῆς μετὰ ὠτων ὄνου καὶ δύο κεράτων. Τοιαῦται μορφαὶ συνήθως ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς διακόσμησιν πυραύλων.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν εἰδωλίων εὐρέθησαν καὶ ἀρκετὰ ἐνεπίγραφα, διὰ σφραγίδος, τεμάχια κεράμων, μερικὰ ἐκ τῶν ὁποίων σώζουσι τὰ γράμματα τῆς ἀρχῆς ὀνόματος Κ Α Ρ Π ... καὶ Κ Α Ρ Π Ι Α ... καὶ τὸ τέλος... Δ Ο Υ . Διὰ

¹ ΗΣΥΧΙΟΣ εἰς τὴν λέξιν Ἀγαμεμνονεῖα φρεάτα ἱστοροῦσι τὸν Ἀγαμέμνονα περὶ τὴν Αὐλίδα καὶ πολλοῦ τῆς Ἑλλάδος φρεάτα ὀρύξαι. Κλειθμῶς δὲ ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῆς Ἀτθίδος (fr. 9 m) καὶ Ἑλληνες Παρομιμογράφοι : ΖΗΝΟΒΙΟΣ, Ἀγαμεμνονεῖα φρεάτα : ἐπὶ τῶν μεγάλων ἔργων. Ἱστοροῦσι γὰρ τὸν Ἀγαμέμνονα περὶ τὴν Αὐλίδα καὶ πολλοῦ τῆς Ἑλλάδος φρεάτα ὀρύξαι.

τῶν ἐνεπιγράφων αὐτῶν τεμαχίων, ἐν συνδυασμῶ καὶ μετὰ τοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀνευρεθέντος ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ κτηρίου Π τέλους ὀνόματος.... Π Ι Α - Δ Ο Υ, ἀποκαθιστῶμεν ἤδη, σχεδὸν μετὰ βεβαιότητος, τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους ἀκμάσαντος ἐργαστηρίου εἰς Κ Α Ρ Π Ι Α Δ Ο Υ ἀντὶ [Α Σ Κ Λ Η Π] Ι Α Δ Ο Υ, ὅπως ἀνεπιτυχῶς εἴχομεν τότε κατ' εἰκασίαν συμπληρώσει τὸ ὄνομα. Ἐκτὸς ἐὰν οἱ ἐνεπίγραφοι αὐτοὶ κέραμοι ἀποτελοῦν τὰ λείψανα παραγγελίας πρὸς τὸ ἐργαστήριον τοιούτων κεράμων φερόντων τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχοντος τῆς πόλεως¹.

Ι. ΘΡΕΨΙΑΔΗΣ

¹ Βλ. Hesperia 19, 1950, σ. 53 καὶ 125 — 127.